

LTG- Câu chuy n này không nh t thi t đúng s th c. N u có s trùng h p v tên ng i, tên đ t và th i gian cùng s vi c là ngoài ý mu n c a ng i vi t.

R ng tr ng l y n c v mùa,
R ng đen l y n c cho vua đi c y.
(Ca dao)

Đ ng trên đê Đ ài Môn, nhìn v phía h l u sông Đáy, khách b hành th y r t rõ hi n t ng R ng L y N c. Đó là hình nh chi c vòi voi kh ng l đen ngh t trên n n tr i xám m báo hi u s p có m t tr n m a to. Cùng v i nh ng ng i đ ng hành, tôi v i vã r o b c t i m t ngôi đình ven đê h u tránh c n m a đang ào ào p t i. Lát sau, chúng tôi đã yên n ng i trên nh ng hàng gh dài trong hiên đình. Không ai b o ai, m i ng i v n còn m i mê theo dõi c nh R ng L y N c, dù lúc đó chi c vòi voi đang cu n cu n di chuy n v phía nam r i m t hút.

M t gi ng nói đồng đ c c t lên:
- Đ n c r i, R ng đã lên tr i!

Tôi ngo nh nhìn ng i v a c t ti ng. Đó là m t lão ông kho ng trên sáu ch c tu i. C m c chi c áo the dài, qu n cháo lòng, chân mang dép cao su Con H . Áng ch ng m i ng i ch a hi u mình nói gì, c nhìn qua hai bên, m m c i:

- Các ông bà và anh ch em v a ch ng ki n c nh R ng L y N c, t hi u là mu n làm m a, bao gi Tr i cũng sai r ng l y n c t bi n lên. Khi l ng n c hút lên v a đ , R ng cu n vòi l i, bay v tr i.

C p m t c đ ng l i trên khuôn m t m t thanh niên m c Âu ph c, đeo ki ng tr ng, ng i bên c nh m t bà l n tu i v n khăn m qu :

- Ông.... nghĩ có ph i không? Ông....

Thanh niên nghiêng đ u, t gi i thi u:

- Kính th a c , cháu tên là Th ng, đ y h c đ i Giáo L c.

Ông già vui v :

- Ông giáo có tin chuy n R ng L y N c không? C n m a này xem ra còn khá lâu m i t nh. Bà con mình nói chuy n c tích cho vui.

- Th a c , theo cháu thì hình nh mà C và các ông bà, anh ch em v a th y, dân chúng đ a ph ng này v n g i là R ng L y N c, ch là cách đ t tên cho m t hi n t ng thiên nhiên. Còn tin hay không, không thành v n đ . Đó là thi n ý c a cháu.

Ông già m m c i:
- Ông giáo ch a tr l i câu h i c a tôi.

Thanh niên ch a k p lên t ng thì đã nghe ng i đàn bà "khăn m qu" xen vào:
- Th a c và th y giáo, n u tin là trên tr i không s n n c, nên mu n làm m a thì R ng ph i hút n c lên. Tôi là đàn bà nhà quê đã t ng tr i qua nh ng c nh l t l i vì m a quá nhi u, nh ng tr c đó l i ch ng th y R ng L y N c nh b a nay.

Ông già đi m đ m:
- Có th là R ng đã l y n c t i m t n i nào đó trên bi n Đông mà đ đây bà không trông th y...

Ng i đàn bà im l ng. L i nghe th y giáo lên t ng:
- Có ng i cho r ng, đó là m t c n l c gió xoáy vô cùng kh ng khi p. Do cu ng phong t nhi u h ng chuy n t i m t đ i m, xoáy vòng theo chi u ngh ch r i di chuy n v i t c đ ghê g m, nên đã b c theo đ a gió xoáy, t t c sinh v t, nhà c a... C nh tàn phá không th nào t h t mà con ng i đành bó tay không cách gì ch ng đ đ c. Khi bà con trông th y c nh R ng L y N c, t c th m c nh đang x y ra m t n i r t xa. Cũng may...

Ông già g t gù:
- Già đang đ nh nói v c n cu ng phong này. C m n ông giáo đã m đ u. Chúng ta không h n mà cùng h p m t t i đây, theo già thì chúng ta đã có duyên h i ng , dù r ng khi t nh m a. chúng ta l i chia tay. Cũng vì chúng ta có duyên v i nhau, già xin k m t câu chuy n, nhân có hi n t ng R ng L y N c ban này, đ t ng các ông bà và anh ch em.

Ông già đ a m t nhìn qua hai bên thêm m t l n r i khoanh tay tr c ng c, b t đ u câu chuy n:

* * *

Thôn Vũ An thu c xã Bình Th , m t vùng đ t nh h p v i kho ng ba ch c gia đình ng i Kinh, t mi n xuôi lên khai kh n tr ng r y, trong đ a đ u t nh Yên Bái, mé tây nam giáp ranh S n La. Hàng năm, c vào đ cu i đông, thôn dân th ng lên khu nghĩa trang đ làm c , d n d p, chu n b cho l T o M th ng t ch c vào ngày m ng b n T t.

Ngày 24 tháng ch p năm Canh Ng (1930), kho ng n a năm sau khi 13 li t sĩ Vi t Nam Qu c Dân Đ ng đ n n N c, c Đ Vũ cùng con cháu lên nghĩa trang nh m i năm đ s a sang ph n m c Bà. Do m t ch ng b nh nan y, c Bà 62 tu i đã th t l c ba năm tr c. Đ i v i c Đ , bà Vũ v a là ng i b n đ i, v a là ng i đ ng chí trong nh ng ho t đ ng ch ng Pháp.

G n t i nghĩa trang, C r t ng c nhiên khi th y r o đ t phía Nam x a nay v n b hoang, m c lên m t th o am mà ba m t chung quanh đã tr ng nh ng hàng chu i xanh t i cùng nhi u lu ng rau di p, xu hào, c i b p...

Công vi c s a sang ph n m c Bà xong xuôi, c Đ cho con cháu v nhà tr c, r i men theo m t l i mòn đ n g n th o am. Đó là m t ngôi nhà nh m t gian hai chái l p b i, t ng vách đ t. Trên sân c , m t lão nhân m c qu n áo nâu đang ph i khoai lang khô.

Nhác th y c Đ đang b c t i, lão ông ng c nhìn, vui v :

- Xin chào c !

C Đ t i c i:

- Không dám, chào ông! G n năm nay tôi m i lên khu nghĩa trang này nên ch a đ c bi t ông...

Lão ông đ ng lên, ch p tay tr c ng c:

- Th a c , chúng tôi h Đ n, t mi n xuôi lên m i nh p t ch, l i ph i t tíc n i nên th t có l i vì ch a đi chào thăm quý c ...

C Đ ni m n ng t i:

- Đ n tiên sinh không c n khách sáo. S còn nhi u đ p đ tiên sinh cùng các Bô Lão thôn này t ng ki n. Tôi h Nguy n, ng i quen th ng g i là c Đ Nguy n. Th c là tam sinh h u h nh đ c g p tiên sinh hôm nay.

Đ n lão vái thêm m t l n r i vui v :

- C m n C h c . Nh ng xin đ ng dùng hai ti ng tiên sinh.

- Vâng, ông Đ n! Ch ng hay quý quy n...

- Th a, chúng tôi ch i m t mình t nhi u năm nay. Kính m i C vô trong dùng trà.

C Đ l c đ u:

- C m n ông Đ n, chúng tôi ph i v k o b n tr mong. Ch ng là b a nay có đám gi ti n n i. Xin ông Đ n cho phép.

Đ n lão l i ch p tay:

- V y tôi không dám gi . Xin cho tôi tâm h ng góp ph n t ng ni m c Bà.

C Đ cũng ch p tay đáp l :

- Đa t ông Đ n, mong có đ p tái ki n!

- Tôi cũng mong nh v y. C l i nhà!

- Chào ông Đ n.

Đó là l n đ u tiên và cũng là l n sau chót c Đ g p Đ n lão. Vì mùa Thu năm y, m t c n l c xoáy l t ngang r o phía nam c a nghĩa trang thôn Vũ An, đã cu n theo ngôi nhà tranh c a Đ n Lão, h u nh không còn đ l i v t tích gì, ngoài m t ng tre già v n còn đ y kín bó gió cu n vãng ra mé sông Ngòi Hút, g n Liên T nh L 13.

S dĩ thôn dân bi t ông tre này là c a Đ n lão, vì ng i nh t đ c đem v trao cho c Đ Nguy n, nh c đ c nh ng trang ch Nôm cu n tròn đ bên trong. Ngay bu i t i hôm đó, sau nhi u toán dò tìm tông tích Đ n lão c năm ngày mà ch a có tằm h i, c Đ m cu n gi y b n, đ c bút t c a Đ n lão, ng i mà tuy ch a i lâu t i đ a ph ng này, nh ng đã khi n bà con c m m n vì đ c đ , vì lòng th ng ng i luôn c u giúp k l đ ng hay g p khó khăn trong quan hôn tang t . C a cho không b ng cách cho, - c nhân th ng nói -, c a Đ n lão qua cung cách bi u l t tâm, ân c n, đã khi n thôn dân tr n tr ng. Thiên tai v a x y ra, l i ch giáng h a trên Đ n lão làm cho nhi u ng i v i cho là Tr i không có m t. Ng i ta đ p m t ngôi m t t ng

tr ng ngay trên n n th o am c a Đ i n lão, trên bia đá có kh c dòng ch : Đ i n Th Lão Ông Chi M đ t lòng kính nh .

D i ánh sáng c a ng n đèn Hoa K , c Đ Nguy n chăm chú đ c nh ng hàng ch nôm, di bút c a Đ i n lão:

Tôi vi t nh ng dòng ch này trong lúc còn kh e m nh sáng su t, nh m t cách bày t s th ng h i v t i ác mà tôi đã gây ra nhi u năm tr c. Nh ng vi c thi n mà tôi th c hi n trong nhi u năm g n đây nh ng n i khác và t i đ a ph ng này, không đ chu c t i cho tôi trong muôn m t! T nhi u năm nay, tôi linh c m s p đ n ngày hình ph t s t i. Nh ng tôi không th bi t tr c Vi c Tr i: tôi s b sét đánh, b ng i ta sát h i, b đ m thuy n, h a tai, ng đ c...hay m t tai h a nào khác. Dù d i hình th c nào c a Lu t Tr i giáng h a đ x ph t t i i do mình gây ra, tôi cũng cúi đ u nh n lãn. Tôi còn đ c s ng đ n ngày hôm nay - tháng tr ng h , năm Tân Mùi (*) - cũng đã là may m n m.

Sau khi tôi đ n t i, dám mong đ ng bào đ ng tang chay, l p m , c u siêu... tôi không đáng nh n lòng th ng c a đ ng bào. Hãy chôn c t s sài, h p v sinh cho k t i l i này, đ c nh v y tôi thành kính tri ân l i t quý v .

Tôi đã gây nhi u tr ng t i, nay tr c khi đ n tr , tôi xin giải bày cùng đ ng bào, tr c là đ gi i oan cho hai k b t h nh đã n m xu ng d i bàn tay v y máu c a tôi, sau là đ v ch tr n b m t th c c a m t tên sát nhân đáng nguy n r a là tôi.

Năm t Mão (**), tôi gia nh p m t đ ng c p đ c theo mi n duyên h i ph Nghĩa H ng thu c t nh Nam Đ nh. Chúng tôi u ng máu ăn th không bao gi ph n b i t ch c.

Đ ng c p c a chúng tôi chuyên x đ ng nh ng cây phóng có hình dáng chi c bút chì, gi ng nh chi c mai th ng dùng đ đào đ t, nh ng l i l n cu n tròn và cán dài h n, làm b ng m t th tre già đã ng màu vàng ánh. M t đ u là l i "bút" đ c "tô" b ng thép đ tu i, s c bén vô cùng; m t đ u đ c đ c l đ bu c s dây dài tùy theo s c phóng đi, b t l i c a ng i s đ ng.

Sau vài năm đánh c p nhi u n i, năm y, chúng tôi 6 ng i, "ăn hàng" t i nhà m t tên đ i n ch gian ác ven sông Đáy nhân đêm tân hôn đ a con trai c a y. Vì là m t đ a ch quen, nên chúng tôi c n th n b t m t tr c khi b t h ng (***). Th ng l , trong m t chuy n ăn hàng, c n thu chi n l i ph m, ch y u là vàng b c r i t đ u c rút nhanh v nhi u phía khác nhau.

M t tay c m cây đ u c cháy r c, m t tay c m Bút Chì , tôi đ p c a căn phòng có hai ch Tân Hôn b ng gi y đ . Không th y chú R . Tôi cho r ng tên này đã ch y thoát, không k p kéo theo cô v m i. Cô dâu m c áo c i, run r y nép mình bên góc gi ng.

Th t nhiên tôi quên b ng vi c l t n trang mà đăm đăm nhìn cái nhan s c m n m n đào t c a cô gái. Tà tâm n i d y, tôi d p t t ng n đ u c r i dùng s c đè b p s ch ng c y u t c a cô ta đ th a m n thú tính...

B t ng chi c khăn b t m t c a tôi b kéo l ch qua m t bên. Ti ng cô gái rú lên:
- Tr i i! Ông Phó Tách!

Ph n ng t c kh c c a tôi là c m mép chi c khăn đen che m t l i. Th a lúc tôi vô ý, cô gái còn

lõa th v t ch y ra ngoài. Tôi thoáng th y m t ng i kéo tay cô ta đi. Tôi v i c m bút chì đu i theo. Đã l di n, tôi gi t ng i, di t kh u. Hai ng n bút liên ti p đ c tôi phóng ra, đầu i. Tr c khi tháo ch y, tôi còn th y hai bóng ng i g c ngã trên sân ph i lúa, g n m t g c cây cau và chi c chum h ng n c m a!

Sau v này, tôi b lo i ra kh i t ch c, vì không có ... chi n l i ph m trong đêm c p đó.

Nhi u ngày liên ti p, tôi th ng n m m th y hai cây ng i b ng n bút đâm t sau l ng ra tr c ng c, máu tuôn x i x . Nh t là khuôn m t khi p đ m c a cô gái. Có bu i chi u nhìn ra kho ng tr i n c mênh mông, tôi th y s h i m t s báo oán nào đó t hai k b ch t oan gi a tu i thanh xuân. D n d n, tôi th y hình nh s đ n t i s p b t đ u.

S ng căng th ng nh v y h n hai năm, tôi không còn ch u n i khung c nh quen thu c m i khi đi qua n i b c p, tôi t giã v con, nói là đi lên Hà N i tìm vi c làm, vi n l ngh th m c không khá đ c! Nh ng s c a dành d m đ c sau hai năm trong Đ ng C p Bút Chì, tôi đ l i phân n a cho v con, phân n a tôi đem theo.

Tôi đã s ng nhi u năm m n Núi Voi, Hòa Bình và Nghĩa L , S n La, tr c khi t i ng c n i đây. Tôi t tu trong nh ng năm xa nhà, ráng c u giúp nh ng ng i cùng kh hòng t t i trong muôn m t v i Tr i.

T i đây, nh đ ng bào đã bi t, tôi làm ngôi nhà tranh, b ngoài s ng b ng hoa l i m y th a v n, m c đích làm vi c thi n đ h i h ng công đ c cho hai ng i b tôi sát h i. T h n n a năm nay, tôi linh c m s p t i ngày mình ph i đ n t i. Lu t tr i chí công, tôi tin nh v. Ch không bi t tôi s ph i đ n tr b ng cách nào: b sát h i, sét đánh, ng đ c, đ m thuy n, Tây b t đem chém vì nghi ng ch ng Pháp (n u v y cũng vinh d cho tôi là k không x ng đáng). Nh ng dù b ng cách nào, tôi cũng cam lòng nh n lãnh. Ch mong đ c toàn thân mà ch t và v con tôi không bao gi bi t đã có ng i ch ng, ng i cha đáng nguy n r a này.

Sau cùng là nguy n v ng c a tôi, xin chính quy n đ a ph ng vui lòng giúp cho: Tôi có hai m u v n có gi y t tr c b , ít hi n kim và ngôi nhà tranh, xin đ c cúng vào vi c t thi n.

Tôi xin ký tên sau đây là: Đoàn Văn Tách

Có ti ng ng i đàn bà "khăn m qu " ti p theo l i ông già k chuy n:
- Th a c , nhà cháu nghe câu chuy n th m quá. Nh ng xin c tha l i, trong câu chuy n c v a k , sao nhà cháu không th y có R ng L y N c?

Ông già đi m đ m:
- Có đ y, bà . Vì trong bu i chi u đã x y ra c n l c xoáy cu n đi m t ông già h Đi n và th o am c a ông ta, thì bên này sông H ng, ng i ta đã th y c nh t ng R ng L y N c c m n đó. M t cái vôi r ng đen sì gu n mình ra phía bi n Đông r i m t hút!

Th y giáo Th ng nhìn ra phía ngoài r i nói v i ông già:
- C m n c cho nghe câu chuy n có ý nghĩa. T nh m a r i, ta lên đ ng thôi.